

Samråd i Grønlandsudvalget den 2. marts 2016

Det talte ord gælder

Tak for indkaldelsen til dette samråd om det amerikanske udbud af kontrakten om levering af serviceydelser til Thulebasen.

Helt overordnet er Thulebasen en vigtig del af vores fælles forsvar og den sikkerhedspolitiske struktur. Basen er vigtig for Grønland og for Danmark – og den er selvsagt også vigtig for USA, da den er fundamentet for den amerikanske tilstedeværelse i Grønland.

Samrådet i dag vedrører selve *servicekontrakten* på basen. De fremsatte samrådsspørgsmål kan overordnet inddeles i to kategorier. Den ene kategori omhandler det bagudrettede fokus, hvor der blandt andet spørges ind til Udenrigsministeriets rolle, hvorfor kriterierne overhovedet skulle ændres, hvilke hensyn der lå bag ændringen af certificeringsrollen samt inddragelsen af det grønlandske selvstyre i processen. Den anden kategori omhandler et mere fremadrettet fokus med spørgsmål til status for arbejdet i de nedsatte arbejdsgrupper.

Jeg vil ikke afvise, at for dem der har fulgt sagen længe, at der vil være en vis grad af deja vu i det, der bliver sagt, fordi den tidligere regering – med daværende udenrigsminister Martin Lidegaard i spidsen – på flere samråd, en forespørgselsdebat samt i besvarelsen af i omegnen af 50 skriftlige udvalgsspørgsmål grundigt har gjort rede for aspekterne i det bagudrettede forløb. Jeg vil naturligvis stadig besvare alle dagens samrådsspørgsmål, men nogle af dem vil altså allerede være Udvalget kendt.

Lad mig indledningsvist skrue tiden tilbage til juni sidste år.

* * *

Fredag den 5. juni 2015 offentliggjorde the United States Court of Federal Claims sin afgørelse i sagen om tildelingen af servicekontrakten. Dommen konkluderede, at det var en fejl at tildele servicekontakten til Exelis Services A/S – og at tildelingen øjeblikkeligt skulle trækkes tilbage. De klagende danske virksomheder fik med dommen dermed medhold i, at de aftalte kriterier i 2013-brevvekslingen – som var afspejlet i det amerikanske udbudsmateriale – ikke blev respekteret ved tildelingen af kontrakten til Exelis Services A/S, der er et amerikansk ejet datterselskab.

Fra et dansk og grønlandsk synspunkt var dommen således gode nyheder. Afgørelsen fastslog, at udbudsmaterialet ikke tillod, at kontrakten kunne tildeles til et udenlandsk ejet datterselskab. Dette havde været det danske og grønlandske hovedsynspunkt, siden det amerikanske luftvåben traf sin afgørelse om tildeling af servicekontrakten.

Dommen er som bekendt sidenhen blevet anket til den såkaldte Federal Circuit, der er en appelret med føderal jurisdiktion i særlige sagstyper. Her er appelsagen stadig under behandling. Det er i den forbindelse vigtigt for mig at understrege, at Danmark hverken har været eller vil blive en part i selve udbudsprocessen eller for den sags skyld i retssagen. Der er tale om et amerikansk udbud efter amerikanske regler – og retssagen er anlagt af de virksomheder, der har budt på servicekontrakten.

Jeg noterer mig i den forbindelse, at den nuværende kontraktindehaver – Greenland Contractors, som er delvist ejet af det grønlandske selvstyre – i den mellemliggende periode har fået forlænget kontraktperioden på basen. Der er således alt andet lige tale om status quo, så længe retssagen er under behandling.

* * *

Parallelt med behandlingen af appelsagen i det amerikanske retssystem pågår forhandlingerne ml. Kongeriget og USA. Forhandlingerne foregår i to spor med en aftale om, at *intet er aftalt, før alt er aftalt*.

Det første spor beskæftiger sig med kriterierne og processen for det nye udbud. Det er fra dansk og grønlandsk side selvsagt hér, at vi skal sikre, at der fremadrettet ikke opstår tvivl om udbuddet – og dermed ikke mindst kravet om et dansk/grønlandsk tilhørsforhold.

Det andet spor beskæftiger sig parallelt hermed med de økonomiske aspekter af servicekontrakten, herunder ser på mulighederne for en økonomisk imødekommelse af Grønland.

I praksis er der tale om en samlet forhandlingsproces.

Når der i samrådsspørgsmål C derfor spørges ind til status for arbejdet, kan jeg understrege, at forhandlingerne stadig pågår – og at det sker i et fortroligt forhandlingsrum med USA på den ene side og Grønland og Danmark på den anden side.

Det er for mig af afgørende betydning, at forhandlingerne når frem til et tilfredsstillende resultat for hele Kongeriet. Derfor er vi i helt tæt dialog med Grønland om alle aspekter i forhandlingerne. Det har vi været fra dag et – og det vil vi fortsat være.

Jeg vil i den forbindelse også understrege, at jeg og Udenrigsministeriets embedsmænd naturligvis fortsat arbejder i overensstemmelse med vedtagelsesteksten fra forespørgselsdebatten i januar 2015, hvori ”Folketinget opfordrer regeringen til at (1) sikre servicekontraktageren ved Pituffik [Thulebasen] fortsat er dansk/grønlandsk, (2) arbejde for at sikre Grønland størst muligt afkast af amerikansk militær tilstedeværelse i Grønland herunder i form af lærerpladser, beskæftigelsesmuligheder, samt skatteindtægter og (3) sikre at der ikke fremadrettet kan opstå tvivl om krav og kriterier”.

Vedtagelsesteksten er det mandat, som vi går til forhandlingsbordet med – og i respekt for Danmarks og Grønlands fælles interesse i at nå et så godt forhandlingsresultat som muligt, så har jeg ikke mulighed for på nuværende tidspunkt at gå i detaljer om status i de aktuelle drøftelser.

* * *

Der spørges i samrådsspørgsmål A ind til Udenrigsministeriets rolle og handlinger i forløbet i 2013, herunder hvorfor kriterierne skulle ændres og hvilke aktører der blev inddraget. I den sammenhæng refereres til den advokatredegørelse fra i sommers, som selvstyret har bestilt og modtaget – og som omhandler selvstyrets behandling af sagen om udbuddet af

servicekontrakten. Der er tale om en *grønlandsk* bestilt advokatreddegørelse om *grønlandske* forhold og aspekter i processen. Jeg vil som dansk minister naturligvis ikke blande mig i den interne grønlandske debat. Jeg har derimod fokus på de igangværende forhandlinger og det dansk/grønlandske samarbejde om et tilfredsstillende resultat.

Lad mig først vende tilbage til det tidlige forår i 2013, hvor man fra amerikansk side havde igangsat den udbudsproces, som stadig er under behandling ved domstolene. Der vil nok for flere af jer være tale om kendt stof, da tidligere udenrigsminister Martin Lidegaard allerede har gjort rede for forløbet.

* * *

Fra foråret 2013 og fremefter modtog Udenrigsministeriet en række henvendelser fra virksomheder og advokater, både danske og udenlandske. Disse henvendelser omhandlede dels spørgsmål til udbudsprocessen og Udenrigsministeriets rolle, dels omhandlede de forståelsen af dansk/grønlandsk-kriteriet. På baggrund af blandt andet disse henvendelser besluttedes det i sommeren 2013 at søge rådgivning hos Kammeradvokaten. Det skete dels for at sikre en lovmæssig forvaltning i forhold til de interesserede virksomheder, der henvendte sig. Men ministeriet indhentede også rådgivning for at undgå et potentielt erstatningsansvar for regeringen.

Som bekendt har Danmark dårlige erfaringer med ”køb dansk” klausuler, for eksempel da man i firserne skulle have bygget en Storebæltsbro. Her

blev den danske regering dømt ved EU-domstolen. Og vi har også forladt den slags klausuler tilbage i midten af 00'erne i forhold til vores udviklingsbistand, netop for at undgå problemer med EU-retten. Dertil kommer, at vi ofte hjælper danske virksomheder og borgere med at få afskaffet lokal protektionisme i strid med EU-retten i andre lande, hvad enten det handler om franske skilærere eller tyske byggekontrakter.

At søge råd om de udbuds- og EU-retlige aspekter hos Kammeradvokaten var derfor et helt naturligt – og forventeligt – skridt.

* * *

Udenrigsministeriet indstillede derefter – efter grundige overvejelser, efter drøftelser med Kammeradvokaten og med inddragelse af Grønlands selvstyre – at der skulle åbnes forhandlinger med USA for så vidt muligt at opretholde status quo, men samtidig reducere risikoen for EU-retlige problemer for Danmark ved at flytte certificeringsopgaven.

Her var Kammeradvokatens rådgivning om alvorlige risici klar. Det var ikke en option at fortsætte i ond tro, som om intet var hændt. Det var derimod muligt at konstruere en model, som kunne bevare status quo på bundlinjen. Modellen sikrede, at man fortsat kunne begrænse deltagerne i udbuddet til dansk/grønlandske virksomheder, men samtidig reducere risikoen for sager om overholdelse af EU-retten betydeligt.

* * *

Jeg vil også gerne berøre det aspekt, som vi fra dansk og grønlandsk side i forbindelse med forhandlingerne i 2013 forsøgte at komme igennem med

hos amerikanerne, at det fremover kun skulle være grønlandske virksomheder, der kunne byde, og at certificeringen af disse selskaber skulle ligge i Grønland.

Man prøvede ihærdigt fra dansk og grønlandsk side at argumentere for, at der ikke ville opstå en interessekonflikt på grønlandsk side. Men det amerikanske luftvåbens udbudsjurister ville ikke acceptere en sådan grønlandsk certificering eller en begrænsning til rent grønlandske firmaer. USA's ønske var reel konkurrence for at få arbejdet udført så billigt og godt som muligt indenfor rammerne af aftalegrundlaget. Det kunne Danmark eller Grønland ikke afvise som et illegitimt hensyn. Opgaven var aldrig - hverken for Danmark eller Grønland - at sikre, at kontrakten skulle gå til én bestemt virksomhed, for eksempel den daværende kontraktthaver, Greenland Contractors.

* * *

Jeg vil gerne understrege, at man ikke kan sige, at Danmark vægtede overholdelsen af EU's udbudsregler højere end varetagelsen af grønlandske interesser, hvilket man godt kunne læse – hvis man ville – ud af samrådsspørgsmål A.

Danmark er medlem af EU og skal derfor selvfølgelig overholde de regler, der gælder dér. Det siger sig selv. Formålet med 2013-aftalen var netop at sikre, at Grønland – uanset de danske EU-forpligtelser – fortsat ville få størst mulig gavn af Thulebasen. Og at USA fortsat ville kunne

administrere basens drift på en måde, der gjorde dette muligt. Ikke et enten eller, men et både og.

Håndteringen af sagen – også for så vidt angår de nuværende forhandlinger – demonstrer med al tydelighed, at Danmark har prioriteret Rigsfællesskabets interesser i denne sag.

* * *

De endelige kriterier blev bekræftet i en noteudveksling i december 2013. Fra grønlandsk side havde man deltaget i samtlige forhandlingsmøder om kriterierne, ligesom de endelige kriterier blev godkendt af Grønland. Der var som tidligere nævnt tale om et forhandlingsforløb, hvori Grønland og Danmark sad på den ene side af bordet, mens USA sad på den anden side. Altså lige nøjagtigt som det er tilfældet med de igangværende forhandlinger, som jeg tidligere i min besvarelse har været inde på.

* * *

Afslutningsvist vil jeg gerne understrege, at jeg mener, at det bagudrettede har været afdækket af flere omgange, ikke mindst også af den tidligere regering.

Mit fokus har derfor fra starten været det fremadrettede. Det vil altså sige at sikre, at den fremtidige kontrakt kommer til at være med et resultat, der for både Grønland og Danmark er så godt som muligt, herunder med afsæt i vedtagelsesteksten. Derfor er jeg også i dialog med minister for Udenrigsanliggender Vittus Qujaukitsoq om, at danske og grønlandske embedsmænd naturligvis arbejder samme om at opfylde de målsætninger.